

rugékonyágát még számos éven át mai épségében gyümölcsöz-
tethesse nagy műve érdekében s tegye számára lehetővé, hogy
a művet szerencsésen befejezve, az idők folyamán felgyült újabb
adalékokat is földolgozhassa. *Dr. Gulyás Pál.*

Dr. Gulyás Pál: *A népkönyvtárak szervezése, fenntartása és
kezelése. (Múzeumi és könyvtári kézikönyvek IV. köt.) Budapest,
1909. A Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsa és Főfelügye-
lősége kiadása. (Athenaeum r.-t. nyomása.) 8° 239 l. Ára vászon-
borítékban 8 K.*

A magyar könyvtártudományi irodalom értékes művel gyarapodott. A «Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsa» megbízásából írta Gulyás Pál dr. a fenti művet s az a «Múzeumi és Könyvtári Kézikönyvek» jól ismert sorozatában jelent meg.

Ez egyszer — kivételesen — nem engedjük magunkat feszélyeztetni az által a gondolat által, hogy a könyv szerzője egyúttal e folyóiratnak segédszerkesztője is, hanem megmondjuk őszintén, hiven meggyőződésünkhöz, hogy hozzáértőbb s lelkesebb szakemberrel nem is lehetett volna iratni kézikönyvet a népkönyvtárakról. Gulyás e téren, általában pedig a hazai könyvtártudományi irodalomban olyan szép és jelentős munkásságot fejtett ki, amint arról épen a Magyar Könyvszemle utóbbi évfolyamaiból bárki is meggyőződhetik, a hazai és külföldi könyvtári intézményeket olyan alaposan ismeri, hogy jelen művét is minden könyvtári szakember eleve is azzal a hittel fogadja, hogy e művéből is sok hasznosat, szakszerűt fog tanulni.

A könyvnek gyakorlati célja van. Kalauzt akar adni azoknak, a kik hazánkban népkönyvtárakat kezelnek, azok vezetésébe, irányításába, alapításába befolylnak. De ennél jóval többet nyújt. Bármely tudományos közkönyvtár tisztviselője mindenkor haszonnal, sok tanulsággal olvashatja azokat a lapokat, a hol a katalogizálásról, könyvkölcsönzésről, könyvfertőtlenítésről stb. van szó. És ez természetes is. Hiszen egy tudományos közkönyvtárban igen sok olyan praktikus szempont van, a mely minden könyvtárra s így a népkönyvtárra is irányadó. De lássuk a könyv tartalmát közelebbről!

Az előszó számot ad arról, kiknek ösztönzésére, megbízásából, valamint — hogy a szerző saját tapasztalatain kívül milyen művek alapján írta könyvét.

A I. fejezet vázolja a népkönyvtári ügy fejlődését és mai állását. Kifejti, hogyan fejlődtek a közkönyvtárak, ezek mellett a kölcsönkönyvtárak, majd 1820 tája óta az ingyenes népkönyvtárak. Miután a népkönyvtárak külföldi helyzetét vázolta, elmondja, mi történt e téren eddig nálunk. «Hazánkban a nép-

könyvtári ügy állami segítyezése igen fejlett fokon áll... hazánk 16.000 községében jelenleg négyezer népkönyvtár működik... Igazi eredményeket azonban csakis akkor fogunk ezen a téren is elérni, ha az állam munkáját a községek, a társadalom s egyesek áldozatkészsége is támogatja.»

A II. fejezet a népkönyvtárak feladatáról és osztályozásáról szól. A népkönyvtár célja: «jó, minden irányzatosság nélkül összeválogatott könyvanyaggal a nép *minden* rétegét elszóraztatni s magasabb művelődésre vezetni.» E cél elérését a népkönyvtár (csonka és teljes stb.) többféle fajtája tűzheti maga elé.

A III. fejezet arról szól, hogy kell eljárunk, ha valamely hazai község népkönyvtárat akar szervezni; mik ilyenkor a teendők, hova kell fordulunk.

A IV. fejezet elmondja, ki kezelhet népkönyvtárat. Nagyon ki kell itt is emelnen szerzőnek azon szavait, hogy «népkönyvtárak kezelésére csak olyan egyéneknek volna szabad vállalkozniok, a kiknek van érzékük a tudomány és az irodalom iránt, fel tudják fogni a gondjukra bizott intézmény kulturális hivatásának egész fontosságát, ismerik a lakosság szellemi szükségleteit, s kellemes, megnyerő modort tanúsítanak az érintkezésben».

Az V. fejezet a népkönyvtárak jövedelmi forrásairól és vagyonkezeléséről értekezik, míg a VI. a népkönyvtári helyiségről és berendezéséről. Nagyon tanulságos e fejezet, a mint a szerző az angol, német és a francia hasonló intézményeket ismerteti. A berendezések ismertetése közt találjuk az Erdélyi-féle állványok leírását is. Mind e dolgok megértését a sikerült rajzok könnyítik meg.

Hogy egy népkönyvtár célját betöltse, igen fontos dolog a könyvanyag beszerzése és a már nem olvasottak kiselejtezése. Erről értekezik a VII. fejezet. Ha nagy gondot és körültekintést kíván egy ily népkönyvtár anyagának beszerzése, a könyvállomány egybeállítása, még nehezebb feladat, mit kelljen kiselejtezni. Tudomány-történetileg rendkívül tanulságos, a mit a szerző Brown tapasztalatai nyomán a kiselejtezéstről mond. Így pl. bármely tudományos tankönyvet húsz éves korában kiselejtezhetünk.

A mi Gulyás tanulságos művéből nemcsak a népkönyvtárakkal foglalkozót, hanem bármely tudományos közkönyvtár tisztviselőjét is érdekelheti, az a mű VIII., IX. és X. fejezete.

A VIII. fejezet a könyvanyag feldolgozásáról szól. Leltározás, czimtározás, könyvtár katalógus fajai, a könyvanyag fölállítása és bekötetése, könyvtári revízió azok az alfejezetek, a melyek az érdeklődőt minden olyanról tájékoztatják, a mit a

könyvtártudomány bibliotheconomiai részében ma modern dolognak tartanak, Szerzőnk pedig minden egyes esetben a legraktikusabb eljárást ajánlja.

A IX. fejezet a könyvtár használatáról szól (olvasóterem, kikölesönzés, forgalom fokozása). E fejezetben is, mint az előzőben, ismertetve vannak mindazok a külföldi módszerek, a melyekkel a könyvtár (s nem csupán a népkönyvtár) célját hatóságosan elérheti. Nagyon világos pl. a Cotgreave-féle indikátorról szóló rész.

A X. fejezet «a könyvek egészségtana» czímen a könyvek útján való fertőzés kérdéséről értekezik. A szerző ismerteti mindazokat a fertőtlenítő eljárásokat, a melyeket eddig alkalmaztak. Úgy látszik, s a szerző is ide konkludál, egyetlen egy kísérlet, illetőleg eljárás se mondható szerencsésen sikerültnek. Így a berlini városi népkönyvtárak vezetősége megállapította a fertőtlenítés meddőségét s az eljárással pl. a tüdővész bacillusát nem ölték meg, ellenben a könyveket erősen megrongálták. Éj, azért a vezetőség a további fertőtlenítéstől elállt.

A könyvet gondos név- és tárgymutató, valamint az ábrák jegyzéke rekeszti be.

Hiszem, hogy nemcsak a magam egyéni nézetét, hanem mindazokét is, a kik Gulyás Pál művét elolvasták, fejezem ki akkor, mikor azt mondom, hogy ez az európai köz- és népkönyvtárak kitünő ismeretével megírt munka hasznos szolgálalatot tesz köz- és népkönyvtár ügyünknek, s maradandó nyomot hagy könyvtártudományi irodalmunkban. *Melich János.*

Dr. Szabó Ervin. *A fővárosi könyvtár közleményei.* 1—4. szám. Budapest, 1907—1909. Kilián Frigyes utóda bizománya. 4-r. 56; 139; 34, 4; 210, 13 l. Ára 4 K 50 f.

Dr. Szabó Ervin, a székesfővárosi könyvtár főkönyvtárosa, legott hivatalba lépése után megindította ezt a kiadványsorozatot, mely időhöz nem kötött egyes füzetekben a fővárosi könyvtár anyagának egy-egy olyan részéről ad bibliografiailag pontos, elrendezésében rendkívül áttekinthető s világos összeállítást, mely valamely az érdeklődés homlokterében álló városgazdasági vagy társadalomtudományi problema irodalmáról ad képet, természetesen csak abban a mértékben s abban az irányban, a melyben az illető kérdés irodalma fővárosi könyvtárunkban képviselve van. Szabó vállalata első füzetéhez írt előszavában maga is kifejti, hogy ez eljárásra amerikai példák ösztönözték. A kongresszusi könyvtár speciális lajstromai s a newyorki közkönyvtár *Bulletin*-jében időről-időre megjelenő bibliográfiai lajstromok szolgáltak elsősorban mintául s ha ez összeállításokat teljesség